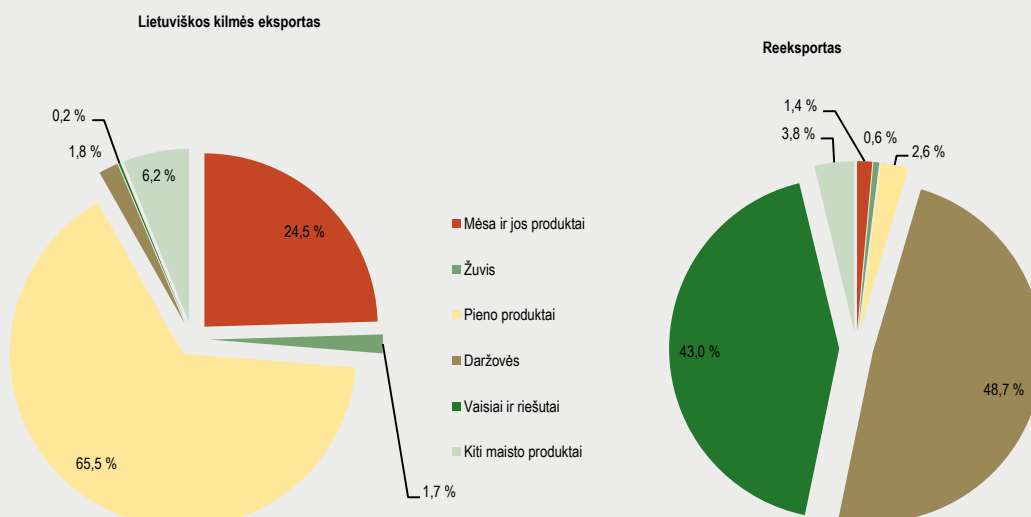

1 intarpas. Rusijos pritaikytų importo apribojimų poveikis Lietuvos ekonomikai

2014 m. rugpjūčio 7 d. Rusija paskelbė importo apribojimus maisto produktams, įvežamiems iš ES ir kitų valstybių. Rusija – svarbi Lietuvos eksporto partnerė, todėl prekybos suvaržymai turės poveikį Lietuvos ekonomikos raidai. Analizuojamu laikotarpiu¹ prekių, kurioms dabar taikomi apribojimai, eksportas į Rusiją sudarė 3,1 mlrd. litų, o tai yra 3,8 proc. viso Lietuvos prekių eksporto ir 18,7 proc. prekių eksporto į Rusiją². Dėl eksporto kryčio tiesioginį nepalankų poveikį turėtų patirti pramonė, žemės ūkis ir transporto bei sandėliavimo sektoriai. Neigiamai bus paveikta ir vidaus paklausa. Dėl aptariamo šoko Lietuvos realusis BVP 2014 m. gali augti iki 0,4 proc. punkto mažiau, nei augtų pagal pagrindinį makroekonominį scenarijų.

Dėl sankcijų sumažėjęs lietuviškos kilmės prekių eksportas į Rusiją daugiausia įtakos turės pieno bei mėsos produktų sektoriams. Vertinant struktūriškai, matyti, kad 90 proc. apriboto lietuviškos kilmės prekių eksporto į Rusiją sudaro dvi prekių grupės: du trečdalius sudaro pieno, o ketvirtadalį – mėsos produktai (žr. A pav. kairėje). Įvertinus visą šių sektorių pagamintą produkciją, paaiškėja, kad Rusijos rinkai skirti mėsos produktai sudaro dešimtadalį visos Lietuvoje pagamintos mėsos produkcijos, o pieno produktų ši dalis didesnė – apie 15 proc. Vidutiniškai šių sektorių įmonės į Rusiją išveža apie ketvirtadalį visos eksportuojamos produkcijos, o kita dalis daugiausia keliauja į ES šalis. Beveik pusė viso lietuviškos kilmės mėsos ir jos produktų eksporto patenka į kitas Baltijos šalis, Nyderlandus ir Italiją, o beveik pusė lietuviškos kilmės pieno produktų eksportuojama į Jungtinę Karalystę, Nyderlandus, Švediją ir Lenkiją. Tai rodo, kad Vakarų rinkos pieno ir mėsos gamintojams yra reikšmingesnės, tačiau minėti Rusijos apribojimai buvo įvesti ir joms. Vadinasi, Lietuvos pieno ir mėsos produktų gamintojams didinti eksporto į Vakarų valstybes apimtį gali būti keblu.

A pav. Apriboto prekių eksporto struktūra pagal prekių grupes (2013 II ketv.–2014 I ketv.)

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Dėl pritaikytų apribojimų mažėjantis lietuviškos kilmės prekių eksportas ir reeksportas neigiamai paveiks krovinių pervežimo bei sandėliavimo paslaugų eksportą į Rusiją. Prekybos embargas paveikia šeštadalį Rusijai tenkančio Lietuvos reeksporto, kurio didžiąją dalį sudaro daržovės, vaisiai ir riešutai (A pav. dešinėje). Sumažėjęs reeksportas labiau paveiks šiuos produktus gaminančias šalis. Vertinant poveikį Lietuvos ekonomikai, matyti, kad reeksporto sumažėjimas didžiausią neigiamą įtaką turės Lietuvos transporto ir sandėliavimo paslaugų teikėjams. Dėl įvestų prekybos apribojimų prarastos pajamos transporto ir sandėliavimo sektoriuose gali sudaryti apie 2,5 proc. visų jų uždirbamų pajamų.

Rusijos įvesti prekybos apribojimai nemenkai paveiks Lietuvos prekių ir paslaugų eksportą. Tai turės poveikį šalies makroekonominiams rodikliams. 2014 m. apribojimai turės poveikį paskutinių penkių mėnesių užsienio prekybai. Jei pasitvirtintų nepalanki prielaida, kad šiemet eksportuotojai nespės surasti naujų prekybos partnerių, viso eksporto augimas 2014 m. gali sumažėti apie 1,5 proc. Dėl šio šoko neigiamai bus paveiktas ir importas – tiek dėl sumažėsiančio reeksporto, tiek dėl susitrauksiančios paklausos importuojamiems produktams, skirtiems tarpiniam ir galutiniam vartojimui. Importo kritis vis dėlto turėtų būti mažesnis nei eksporto, todėl grynasis eksportas turėtų neigiamai veikti realiojo BVP plėtrą. Pastarąją turėtų riboti ir prastesnė privataus vartojimo bei investicijų raida. Dėl aptartų veiksnių 2014 m. Lietuvos realusis BVP gali augti apie 0,4 proc. punkto mažiau, nei numatoma pagal pagrindinį makroekonominį scenarijų (žr. A lentelę).

A lentelė. Prekybos su Rusija apribojimų poveikis pagrindinių Lietuvos makroekonominių rodiklių augimui 2014 m. (proc. p.)

Rodiklis	Poveikis
BVP	-0,38
Privatus vartojimas	-0,22
Investicijos	-0,46
Eksportas	-1,50
Importas	-1,22
Infliacija pagal SVKI*	0,00
Nedarbo lygis*	0,08

Šaltinis: Lietuvos banko skaičiavimai.

*Poveikis rodiklio lygiui.

Reaguodama į prekybos apribojimus, Lietuvos Respublikos ūkio ministerija parengė veiklos planą, kuriuo siekiama padėti verslo atstovams ieškoti naujų verslo rinkų bei palengvinti prieigą prie finansavimo šaltinių. 2014 m. rugpjūčio 18 d. Ūkio ministerija parengė „Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014–2015 metų veiksmų planą“³, kuriuo numatoma, kaip įvairinti Lietuvos eksportą ir sumažinti Lietuvos įmonių nuostolius dėl Rusijos paskelbtų apribojimų. Patvirtintu veiksmų planu siekiama trijų pagrindinių tikslų:

- 1) padėti verslo atstovams ieškoti naujų verslo rinkų ir verslo partnerių;
- 2) pagerinti prieigą prie finansavimo šaltinių;
- 3) stiprinti ekonominį atstovavimą užsienyje.

Siekdama, kad šie tikslai būtų įgyvendinti, Ūkio ministerija pagal finansavimo priemonę „Naujos galimybės“ paskirstė 26,77 mln. litų ES struktūrinės paramos lėšų naujų eksporto rinkų paieškai. Taip pat pakeistas Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas, įteisinantis ritualinį ūkinių gyvulių skerdimą, kuris turėtų padėti mėsos produktų gamintojams rasti naujų eksporto rinkų kitose šalyse.

¹ Jeigu nenurodyta kitaip, analizuojamas laikotarpis šiame intarpe yra 2013 m. antrasis ketvirtis – 2014 m. pirmasis ketvirtis (imtinai).

² Lietuviškos kilmės prekės sudarė ketvirtadalį viso apriboto eksporto.

³ Žr. http://www.lrv.lt/Posed_medz/2014/140820/Veiksmu%20planas.pdf.